

KANSALLISMUSEO
NATIONALMUSEUM

Mäccmõš, maccâm, máhccan

KOTIINPALUU
HEMKOMSTEN
THE HOMECOMING

31.10.2021
– 27.2.2022

KANSALLISMUSEO.FI

SIIDA

Mäccmõš, maccâm, máhccan – kotiinpaluu

Repatriaatio vii'ttai kulttuurää'rb maacctummša tön alggveärlaž rii'kķe, vuõigg vuä'mstee'jid le'be sij äärblaid. Lää'ddjânnam meersažmuseo huâđast leämmaž sää'mnorldök lij alttääm mä'ccem-mää'tķes Sää'mjânma, määusat päikka, koozz norldõõgg ä'rbb kooll.

Sää'mnorldõõgg pâ'jjel 2200 tä'vvred kue'dde mie'ldez meä'rte'mes mainnsid nu'tt ķiõtt-tuâjjlain, vuä'mstee'jin, ko še tõid noorrâm oummin. Ouddâl puki mainnâz mä'tte lookkâmsilttõõzz miârktõõzz: mäid lää'dd tu'tķķeei jāudd ooccâd tä'vvrest mängg ee'jj, sä'mmlaž lååkk tön seämmast hää'mest, materiaalâst, tuejjeemnää'lest.

Alggmeerai kõskkvuõđ maddu haa'leet čõõđ ääi'j tä'rķstõõllâd. Sää'mkulttuur da sä'mmlai ä'rbbvuõđlaž määdai kõskksaž õhttvuõđ ij vuei't rä'tķķed kuei'msteez. Kulttuur jeäll mäaddast, mädd maainast kulttuur päai'ķ, da tå'lk kulttuur ķiõl mainsteei vuäi'tte fi'ttjed mäadd u'vddem saaggid.

Repatriaatio ij šõõdd tå'lk tä'vver vuä'msteei vaajtummšest — tõt šâdd mõõnnâmääi'j võõ'jji da vuä'mm nue'đi ķiõtt'tõõllmest. Mij õlggâp mä'ttjed tä'rķstõõllâd mij õhttsaž historia kuhttui meerai ķiõččâmkuu'lmin. Älgg kuullâd tön jiõn, koon leä'p jäävtâttam ee'ķķpõõ'jid.

Kuu'ķķ meädda leämmaž norldök lij alttääm määtķes Sää'mjânma. Åå'n vuârddmõõžž serddje maailma, ko'st määng sä'mmlaid da jee'res alggmeeraiid kuulli tä'vver vue'rdde maalt'te'mmen jiijjâz vuâr mä'cced paai'ķeez.

Ciist čuä'jtummuš sää'mkulttuu're

Mäcmmoš-čuäjtös muštta repatriaatiost le'be kulttuurää'rb maacctummšest. Älddsin kuei'tčue'd ee'jj ääi'j Lää'ddjânnam meersažmuseo norldööggid norrum sää'mtä'vvrid maacctet määust Sää'mjânnma, Sää'm-mu'zei Siidaa'je.

Mäcmmoš-čuäjtös muštta öhttsažtuâjast, odđ ääi'jest, maai'lm da fi'ttjöözzi motstöövvest.

Lopp looppâst čuäjtös muštta rää'kkesvuodâst da perstummšest, tä'vver lie tuejjuum rää'kkesvuodâin ââ'nma. Tä'vvri maacctummuš päikka câunn tobddjid. Čuäjtös pohtt vuöinnsa norldööggi noorrma kuulli aa'sšid da tõi päai'k puä'tte ou'dde še lo'sses tobddi da fi'ttjöözz. Seämmast vuei'ttep rämmšed, što tät samai ärvvsaž norldök käunnai.

Sää'm-mu'zei Siidast rämmšet, ko tä'vver mä'cce päikka. Repatriaatio vuei'tlvâstt tä'vvri čuäjtööllmööžž da tu'tkkummuž sää'möutstöözzâst di teâđ maacctummuž da teätt-täaid jealltummuž. Sää'mtä'vvri miärktös lij šuurab, ko tök lie sä'mmlai huâđast. Preeddneez ä'rnn, päai'kest norldök jeällai.

Maacctummuš lij še Lää'ddjânnam meersažmuseo'je prose'ss, kää'tt lij tiudd tobddjin. Töt miärkkšââvv möönnâmääi'j kiöččmööžž odđ čöö'lmivui'm da što piijât mainnsid, koid leät harjjnam, kööččmööžž vualla. Lij kuöskteei vuei'nned, mä'htt mäcmmööžž vuö'rddi tä'vvri pirr šödškuä'dste mainnâz, da puölvvööggi historia e'pet koll'ješkuätt töin o'dđest.

Tät čuäjtös lij ciist čuä'jtummuš sää'm kulttuurärbba. Ouddâl ko norldööggi tä'vver mä'cce preeddneez ärra, muštta tök veâl jiijjâz mainnsid saaujâst.

Seämmast ko repatriaatio da töst muštteei čuäjtös lij Sää'm-mu'zei Siida da Lää'ddjânnam meersažmuseo ku'kesäiggsaž öhttsažtuâj puäđös, töt lij še odđ algg. Ko vuâđđ lij rajjum, älgg raajjmöš.

Elina Anttila, pä'jj-jää'dteei, Lää'ddjânnam meersažmuseo

Sari Valkonen, mu'zeijää'dteei, Sää'm-mu'zei Siida

Tä'vvri maac tummuš: odd ääi'j kovv

Algmeerain lij vuõiggâdvuõtt vaaldšmed da čuä'jted kulttuurää'rbez jiijjâz museoin.

Repatriaatio le'be maac tummuš lij nu'tt fi'ttõs ko še eettmõš, koon mie'ldd algmeerain lij vuõiggâdvuõtt vaaldšmed da čuä'jted kulttuurää'rbez jiijjâz museoin. Repatriaatio kooll veiddsab juurdčemvue'jj muttsa da tõiõzz, što meersažriikk raajjmõõžž historia se'lvtet. Sä'mmlai õhttvuõđâst repatriaatio miârkkšââvvv tä'vvri, kook lie museonordõõgggin, jiõččvääldlaž maac tummuš sää'minstituutioid. Lää'ddjânnam meersažmuseo da Sää'm-mu'zei Siida kõskksaž repatriaatioproše'ss lij tai kuei't museo ii'jjid pešttam sagstõõllmõõžži puäđõs.

Tä'vvrin, koid maac tet, lij jõnn miârktõs algmeerain, kooi historia ij täujja leäkku kēe'rjtum kēerjlaž ää'blka. Tä'vver ä'ne se'st teäđaid maaddârpuärrsin, sij maai'lmkoovâst, ä'rbbvuõđlaž teäđast da tääidain. Tä'vver va'sttee še veiddsab filosoflaž kõõččmõõžžid ouddmiârkkân ooumažvuõđâst da oummu õhttvuõđâst maddu di pi'rğğummšest vue'ssen puõlvvõõggi juätkkjemvuõđâst.

1960-lååggast vue'ljee'l algmeer lie kaggõõttâm peälšted vuõiggâdvuõđeez vaaldšed kulttuurää'rbez da õõlgtam museoi da stroi'ttli norldõõggi repatriaatio. 2000-lååggast sagstõõllmõš lij viõkkšõõvvâm, da tõt lij jåä'dtam tä'vvri maac tummuša.

Ee'jj 2011 Taarâst altteeš se'lvtemtuâj, koon puäđõssân Kulturhistorisk Museum da Norsk Folkemuseum tu'mmje maac teted 50 % sää'mnorldõõggineez Taar sää'm-museoid. Proše'ss vuäžžai nõõm Bååstede ('maac tõeš' saujsää'mkiõ'lle). Tõ'st mušttleei čuäjtõõzz ää'veeš Trondheei'mest 2017, ko sä'mmla prääkje vuõssmõs tä'vvjânnmallaš sää'mkonferee'ns noorõõttmõõžž čue'd ee'jj prää'zneķ. Káččkue'ssen le'jje še Lää'ddjânnam meersažmuseo pâ'jj-jåä'dteei Elina Anttila da Museokonttâr tõi ääigaž vuei'vvjåä'dteei Juhani Kostet. Čuäjtõs kuõskti suännaid nu'tt, što suäna tu'mmje altteed konkreettlaž tåäimaid Lää'ddjânnam meersažmuseo sää'mnorldõõgg maac tem diõtt Sää'm-mu'zei Siidaa'je.

Ruõccâst lie siõmmna sagstõõllâm museonordõõggi sää'mtä'vvri repatriaatiost. Sagstõõllmõõžž jie leäkku jåä'dtam veäl maac tummušid.

Lää'ddjânnam museoin jie leäkku čuu't jõnn sää'mnorldõõgg. Mäinnan lij viggâmnalla tõt, što änn'jõž Lää'ddjânnam raaji se'st tuâl-aa jälstam sä'mmlai kulttuurää'rb lie noorrâm Ruõcc da Ruõššjânnam museoid. Lää'ddjânnam jee'res museoin Museokeskus Vapriikki, Hämeenlinnan kaupunginmuseo da Suomen metsämuseo Lusto lie skiankkâm sää'mnorldõõggēez Sää'm-mu'zei Siidaa'je.

Eeva-Kristiina Harlin, repatriaatiotu'tkēeei, proje'kttjåä'dteei, Sää'm-museo Siida

Maaddâräakkai keä'pper — maacctummuž viõkk

Ládjogahpir, mâ'st pirrõõtti meer lie âânnam nõõm čuä'rvvkeä'pper, leäi sää'mneezni ââ'nnem keä'pper Finnmaark, Uccjoogg, Aanar da Jeänõõgg vuu'dest. Keä'pprest tuejjuum ķee'rjtõõzzi, kovvõõzzi, maa'l'jõõzzi di snimldõõggi vuâđald vuei'tet aabšed, što keä'pper õ'neš 1750-lååggast vue'ljee'l 1900-låågg a'lğge. Keä'pper ââ'nnem jõskkmõ'sše vaaikti viggâmnalla lestadiolaž liikkõõzz vue'lgaž da õõutķeärddsaž teävõõttâmvue'ķķ. Keä'pper vâ'ljhiârvtummuž da viõkkšõs ålggvue'jj õ'neš nää'lte'mmen. Lestadiolaž liikkõ'sse kuulli sää'mneezan le'jje jiiij aktiivlânji heelge'mmen keä'pper. Ko čuä'rvvkeä'pper paa'z3i meadda ââ'nnemest, sää'mneezan â'nškie'tte keä'pper, koon nõmm leäi jollegahpir. Tõt leäi samai vuei'v mie'ldd da muâđai pirr. Måtam ko'rvvee keä'pper âânnmõõžž ree'ppķin.

Kovvčeäppõsneķ Outi Pieski da tu'tķķeei Eeva-Kristiina Harlin lie čeäppõs- da tu'tķķeemprojee'kttest âlddnam ládjogahpir-keä'pper da tõn mäånghämmsaž historia, ää'rb da jeäll'jummuž o'đđest ââ'nnma. Harlin da Pieski lie ķõ'll'jam jee'res museonorldõõgggin da arkiivin nu'tt Tâ'vvjânmin ko še Eurooppâst. Lââ'ssen suâna lie ohjjääm tuâjjpaa'jid, koin sää'mneezan lie õõutâst valmštam keä'pprid ođđ naa'lin, tä'vvri tu'tķķummuž vuâđald vuâžžum keä'ppervâjai veäkkä. Tâin tuâjjpaa'jin lie juâkkam ķiõtt-tuâjjsilttõõzz, äärvaid, jurddjid da niõggõõzzid, vue'ssen keä'pperää'rb jeälltemtuâjast. Projee'kt puäđõssân lie šõddâm tiõđlaž ou'dde pohttmõõžž, artikkee'l, performaans, čeäppõstuâj da čeäppõsčuäjtõõzz. Projee'kt da tõn puäđõõzzid Harlin da Pieski lie vuä'mstam sää'mneeznid.

**Eeva-Kristiina Harlin, repatriaatiotu'tķķeei, proje'kttjää'dteei, Sää'm-museo Siida
Outi Pieski, kovvčeäppõsneķ**

Väjdâ'ttemnalla suudum kulttuur ruõkkmõš

Ee'jj 1889 sää'mtä'vvri õhttvuõ'tte kee'rjtes: "ij häi'ttje'ze, što lie kuãđđam i'Immteķani, koon päi'kk-kää'ddest koon-a tä'vver lie vuãžžam, ko alggveärlaž sä'mmlai lããkk da vu'vdd lie Lää'ddjânnmest ju'n ânn'jõžäi'j, mâ'te tiõttum, samai uu'cc" (fil. kand. Benjamin Anneberg). Tät juurdcemvue'kk leäi vue'zzstes vaakte'mmen tõõzz, što museo'je norrum sää'mtä'vvri õhttvuõtt tõid tuejjääm kulttuu're puãtkkni.

Lää'ddjânnam meersažmuseo sää'mnorldõõggâst lie pá'jjel 2200 tä'vvred, kook lie norrum ii'jji 1830–1998. Norldõk nãrri vä'lddvue'zzin pihttsin da hie'rvn, täãlltä'vvrin di jããttma da jããđtumša kuulli neãvvain. Norldõk mušttal sää'mkulttuur pirr, leãša še vä'lddnarood fi'ttjõõzzin sää'mkulttuurãst. Norldõk mušttal jiijjãs ääi'j ideologiain da tu'tkķeemkõõččmõõžžin di lää'dd museotuãj vuõssmõs laau'ķin.

1800-lããggast sää'mtä'vvrid jie veãl noorrãm systemaattlãnji. Tiõđlaž sie'br, universite'tt da pá'jjmãtt'tõõttivue'sskãã'dd vuãsttava'ldde norldõõgggez mãtam skĩãņkkum tä'vvrid, koid ve'rğğoummu, ķiõlltiõđoummu, folkloriist da privatt oummu le'jje noorrãm Lappi vuu'dest. Sää'mvuõđ vuei'neš kulttuurãn, kãã'tt leäi õhttnaž leãša ju'n læppe'mmen.

Peãđgai leãmmaž museonorldõõggid õhttees ee'jj 1894 meersažromantiikk jiõggãst Riikk historiallaš museon. Tõ'st aa'lji sää'mtä'vvri noormest äi'ğğpãã'jj, kuã'ss no'rreš jããnmõsãn tä'vvrid. Ee'jjest 1917 äã'ljee'l museo toobdãt Lää'ddjânnam meersažmuseon. Äi'ğğpãã'jj juãtkkji nuu'bb jõnn väãin rãjja, da noorrãm-mãã'tk da tu'tkķeem-mã'tkķjoouk le'jje te'l Sää'mjãnnma takainallšee'm. Jeã'rben ķiddee vuãmmšummuž Peãccma da saa'mi kulttuu're, koon te'l ķiõ'ččeš, što tõt ee'ttkãstt "pukin puãrrsõmãs da alggveärlõmãs Lappi meer".

1970-lããggast Lää'ddjânnam meersažmuseo tu'tkķeei Martti Linkola meã'rtõõli sää'mnorldõõgg noorrãmvuãđaid o'dđest. Vuãinalm leäi, što sää'mvuu'dest ij teãnab vuei't noorrãd sää'mkulttuur peã'lñn täã'rķes historiallaš tä'vvrid. Tõn sãjja norldõõggid ha'ņķķeeškue'tte ķiõtt-tuãjaid da čeãppõskiõtt-tuãjaid, kook va'ldde vaãiktõõzzid vuã'mm sää'mtä'vvrin. Sää'mkulttuur vuei'vvããššlaž ruõkkãmvasttõs serddji Sää'm-mu'zei Siidaa'je, ko tõt ävni 1998. Seãmmast aktiivlaž noormõš Lää'ddjânnam meersažmuseo sää'mnorldõ'kķe puuđi.

Raila Kataja, Lää'ddjânnam meersažmuseo, etnolooglaž norldõõggi intende'ntt

“Maai’lm jäänmõsân tu’tkkuum algmeer”

2020-lååggast Lää’ddjännmest mainstet õinn tõ’st, mõõn oocanj sä’mmlai pirr tie’det. Da kuuitâg, ee’kkčuõ’đi ääi’j, tu’tkkeei lie kicčlõddâm kaunnâd toodteei vasttõõzz kõõččmõ’sše “keäk lie sä’mmla”. Mij meersaž instituutio lie tiudd historiallaš kovvõõzzin sä’mmlai pirr, tõi i’liddjin lie tä’vver, kook ko’lle sä’mmlaid. Arkiiv, õõlmtõõzz, tu’tkkummuž lie tiudd snimldõõggin, koin sä’mmlai tolkkâm kicstõõggg kâ’čče:

Mâid ton oozzak? Oozzak-a vasttõõzz “myystlažvuõ’tte”, “Lappi luõ’mme”, “kättjam õutstõ’sse”? Nâkam kõõččmõõžžid jeä’p vuei’t u’vded vasttõõzz.

Puki si’jjid čuä’jtum kõõččmõõžži da miõllkoovi se’st sä’mmla lie nu’tt 100 000 oummu aarktlaž algmeer. Sij ä’rbvuõđlaž mäaddaid kâåččat Sää’mmen, kâå’tt vuäll neellj riikk raaji rââst. Sä’mmlai ä’rbvuõđla jie’llemvue’jj, mâ’tte puäz3hâidd, kue’llšeellmõš, mie’cstummuš da kõiõttuâj, kue’dde ååu’c vaarvuâlaž sää’mkiõl. Sä’mmla’žžen oumaž šâdd, da sää’mkulttuur oumaž mättai õutstõõzzâst jeällmõõžž pääi’k. Åå’n lij äi’gg, što sää’m-miõllkoovid peei’vtet va’ssteed sää’m tuõttvuõđ — ij jaa’mmi, a jie’lli, ij jeârssi, a jiijjâs, ij lää’dd, a sää’m.

Mihku-Ilmára Mika Petra // Petra Laiti, sä’mmlaž

Miõllkoovi raajmõš

Museo rool meersaž sää'mkoov häämee'jen lij leämmaž miärkteei tõn diõtt, ko čuäjtõõzz lie leämmaž mänggsid o'dinakai kuõsktõs sää'mkulttuu're.

Jäänmõs vue'ss Lää'ddjânnam meersažmuseo sää'mnorldõõggâst lij norrum ääi'j, kuä'ss Lää'ddjânnam meersažriikkân oo33i jiiijâs identitee'tt. Kuõ'ddi juurd te'l leäi õhttnaž meer, koon historiaa'je sää'mvuõtt da jee'res uu'ccbõsjoouk jie suäppâm nu'tt puârast. Sää'mnorldõ'kõke no'rreš tä'vverid vuõss-sâjjsânji meä'rted lää'ddvuõđ da Lää'ddjânnam meersažmuseo čuäjtõõzzin sää'mkulttuur čuä'jteš õhttsaž meersaž mainnest pääđobbvuõttân.

Lää'ddjânnam meersažmuseo lij ävvnummšes räa'jest, pä'jjel čue'd ee'jj ääi'j, pohttam ou'dde sää'mkulttuur čuäjtõõzzines. Museo rool meersaž sää'mkoov häämee'jen lij leämmaž miärkteei tõn diõtt, ko čuäjtõõzz lie leämmaž mänggsid o'dinakai kuõsktõs sää'mkulttuu're. Museo tu'tkõkei da noorri lie kuuitâg tuejje'mmen čuäjtõõzzid. Tõn diõtt čuäjtõõzz lie eettkâsttam jäänab vä'ldnarood miõllkoovid sä'mmlain ko pottsânji sää'mkulttuur. Čuäjtõõzzid va'lljuum tä'vver lie vaaiktam tõõzz, što kovv sää'mvuõđâst lij vuäittam pâššned tiõttum äigga – täujja vuei'nnemnalla lie piässâm seämma tä'vver, kook lie noormõõžž ääi'j tu'lkõuum, što tøk ee'ttkâ'ste puärrsõmâs da tõnnalla mâ'te pottsõmâs sää'mvuõđ. Lää'ddlai miõllkoov sä'mmlain – da sä'mmlai jiiijâz jiõn meädda kuäđđmõš – lie leämmaž takai sää'mkulttuur čuä'jtemnääl õhttsaž ä'lddistoria ääi'j.

Raila Kataja, Lää'ddjânnam meersažmuseo, etnolooglaž norldõõggi intende'ntt

Ekstotisâ'sttem, assimilâ'sttem da rasismm: lää'dd kolonialism ä'rbb

Sä'mmlaid lie aktiivlânji pörggâm suddeed le'be assimilâ'sttem lä'ddlaid.

“Lää'ddjânnmest sä'mmlaid lie kuu'kk vuäinnam vue'llgab meeran da jaa'mmi kulttuurân. Myystlaž, tâ'vv-vuu'd jälstee'jen õnnum sä'mmla lie kuuitâg še keässam čõõđ ääi'j vä'lddnarood miõl. Sä'mmlai kulttuur lij tu'lkkuum vee'res pirrõõzzâst da åålgpeällsai kiõččâmkuu'lmest, mâ'st sää'mkulttuur lij čuäjtõõttâm eunnas da eksoottlaž jee'resnallšemvuõttân. Seamma ääi'j sä'mmlaid lie aktiivlânji pörggâm suddeed le'be assimilâ'sttem lä'ddlaid.

Nuu'bbnalla ko Taarâst, Lää'ddjânnmest sä'mmlai assimilaatiopolitiikk jeät leäkku ni kuä'ss kee'rjtam läkka. Sä'mmlai suddummuš lä'ddlaid lij kuuitâg šõddâm, hâ't tõn täujja occnjõõžžât õinn tän-i peei'v. Sä'mmlai assimilaatio čuäjtâtt historiast jeä'rbi mie'ldd Lää'ddjânnam škoolstroit'itel harjitem kiõllpolitiikk pääi'k – sää'mpäärna jie vuäžžam ââ'nned jie'nnkiõlâz škoolâst, kuä'ss päärnai jie'nnkiõl silttõs da seämmast kulttuurlaž teätt-täiid huänn'ne da tõid joba mõõnteš. Sää'mjânnam mäddâânmõ'sše da sä'mmlai ä'rbbvuõđlaž jie'llemvuõ'jjid lie ju'n ee'kkčuõ'đid piijjâm tiäddi. Lie še tuejjääm tääimaid, kook lie hue'nääm sä'mmlai vuei'ttemvuõ'đid jie'lled ä'rbbvuõ'đlaž jie'llemvuõ'jjin.

Sää'mkulttuur lie tu'tkkääm, tu'lkkääm da ou'dde pohttam ee'kkčuõ'đid Sää'mjânnmest norrum tä'vvri pääi'k. Alggvearlaž pirrõõzzsteez ratkkum tä'vrvui'm lie täujja ou'dääm sä'mmlain stereotypplaž da rasiistlaž miõllkoovid, kook jeä'le õinn. Sää'mkulttuur puästtad âânnmõõžž kuõskki vue'jj puä'tte mediast ou'dde meä'rmeâldlânji, hâ't sä'mmla lie kuu'kk pörggâm lââ'zted vä'lddnarood teâđaid sää'mvuõ'đâst da sä'mmlai kulttuurlaž noormi äärvast âânnmõõžžâst. Repatriaatioi pääi'k sä'mmla peä'sse jiiij muštled jiiijâz historiast, häämeed miõllkoov jiiijâz kulttuurâst da se'rdded teâđaid jiiijâz kâarmlaaččid.

**Boles-Ovllá Ovllá Juha Anne // Anni Guttorm,
Sää'm-museo Siida norldõõggin va'steei amanue'nss**

Tõn diõtt ko tõt lij vuõï'ggest

Sää'm-mu'zei Siida da Lää'ddjânnam meersažmuseo haa'lee lee'd čuä'jte'mmen čuõkku jee'res museoid. Repatriaatio lij vuõigg da vuei'tlvaž vaajtõsmäinn. Tån vue'jjest maacctummšest lie suåppâm õõutsââ'jest, čåuddmõš lij leämmaž puki ķiõččâmkuu'limest pue'rr. Tõt lij kuâddam ku'ķes prosee'ssest, koon määng poodd lie taarbšam ra'vves õhttsažtuâj da plaanmõõžž.

Siida da Lää'ddjânnam meersažmuseo õhttsaž ha'ηķķõs lij veeidasvuõđâs peä'lnn meeraikõskksânji miårkteei tõn diõtt, ko norldõk mäcc ålddsin obbnes Sää'mjânma. Maacctummuž symbol'laž äärv lââ'zzat tõt, što maaccteei lij meersaž, riikk museo. Tu'mmstõõgg luõvted õhttsaž kulttuurjällmõõžž ij leäkku tu'mmjam tä'lķ museo, a riikk še.

Maacctemvue'jj maai'limest lie puk jee'resnallšee'm. Pue'rmõs vue'jjest jiõčč prose'ss peejj še toimmu maacctummuž meä'r – historia o'đđestärvvtõõllmõõžž, eettlaž, õhttsaž vasttõõzz kuâddmõõžž di kulttuurlaž vuõiggâdvuõđi tobdstummuž. Tä'vvjânmi da Euroopp museoin lij veâl jîânai sä'mmlai kulttuurä'rbb. Joba 50 000 sää'm tä'vvred lie veâl jeårssi ko sä'mmlai huâđast.

Tuäivvap, što Mäccmõš-čuäjtõs lââ'zzat sää'mkulttuur tobddmõõžž da äärv ouddmõõžž nõkmen ko sä'mmla jiiij tõ'st haa'lee mušttled. Sää'm ķiõččâmku'lmm norldõ'ķķe lij nuu'bnallšem ko tõk tu'lķķummuž, kooi vuâđald tä'vvridd lie museo lâä'dd ķiõččâmkuu'limest čuä'jtam.

Tät čuäjtõs kagg ou'dde kulttuurää'rb miårktõõzz ooumže da identitetta aalmilaž tää'zzest še. Tä'vver jie leäkku tä'lķ tä'vver. Tõk lie vue'ss preeddnin, vue'ss kulttuurää'rbbest, vue'ss mij historiast. Maacctummšest lij-i kõõččmõš kulttuurlaž ķeål'jemvuõđâst. Lij puki õhttsaž äü'ķķ, što juõ'ķķkast lij vuei'ttemvuõtt ra'vvjed kulttuurlaž identitee'ttes.

Elina Anttila, pâ'jj-jää'đteei, Lää'ddjânnam meersažmuseo

Sari Valkonen, mu'zeijää'đteei, Sää'm-mu'zei Siida

Tä'vvri mainnâz da aarg ärvv

Museonorddögg lie vääžnai algmeeraid tö'st huõlkani, što norldöggin lij täujja vai'gges historia. Norldöggin lij seillam miärktei vue'ss algmeerai, mâ'te sä'mmlai kulttuurää'rbest. Repatriaatiosagstöõllmõõžžin teä'ddeet täujja pââ'ss tä'vvri maacctummuž miärktöžž. Repatriaatioprojee'kt lie kuuitâg čuä'jtam, što âânlnaž, arggpeeiv tä'vver lie tääu'jmösân keässam oummui miõlid.

Láhppon duojit le'be läppjam ķiõtt-tuâj leäi sää'mķiõtt-tuâjjõhttöžž Sámi duodji rö:zz proje'kt ii'jji 2014–2015. Tõn täävtössân leäi õhtteed sä'mmlai ânn'jõž ķiõtt-tuâjjeâđaid da -tääidaid Lää'ddjânnam meersažmuseo sää'mnorldöggin. Nääi't jeällteš vuä'mm tekniikkid da maallid modernisää'stee'l da šiõttöõlee'l töid suâppâd ânn'jõžäigga.

Kulttuur siiskâž jeälltemtuâjj

Projekta vuässõ'tte vitt jee'resâkksaž sää'm ķiõtt-tuâjje'pp, kook le'jje jee'res kulttuurvuu'din. Sij kõ'll'je Museokonttâr kõõskõsruõkkâmsââ'jest di pie'sse tu'tķķeed Lää'ddjânnam meersažmuseo sää'mnorldögg da tõn samai hä'rvven šõddâm tä'vvrid. Ko ķiõtt-tuâjjla le'jje tu'tķķääm tä'vvrid, sij tuejjee plaan ođđ tä'vvrin, koid sij valmšte'če projee'ktest. Ķiõtt-tuâjjla rau'ķķe vue'nned tä'vvrid, kook lie norrum ju'n ouddâl jõnn vääinaid da kook ee'ttkâ'ste maallid, ķearjaid di tekniikkid, kook lie ânn'jõžääi'j hää'rv le'be joba läppjam. Tãn diõtt norldök lij samai miärktei da vääžnai sä'mmlaid.

Čuäjtöžžâst tãn projee'ktest valmštum tä'vver peä'sse mââimösân ou'dde tõi tä'vvrivui'm, kook lie leämmaž tõi inspiraation. Mõõnnâm puõlvvöõggi teätt õhttââvv tãn peeiv čie'ppes sää'm ķiõtt-tuâjjsilttõ'sse, kää'tt čuâvv ääi'j da seämmast aacunast ä'rbbvuõđin.

Eeva-Kristiina Harlin